

EMPERYALİZM, İŞÇİ SINIFI VE SENDİKALAR

Yıldırım Koç

Prof.Dr.Alpaslan Işıklı'nın çalışma yaşamına ilişkin çok önemli katkıları vardır. Bu katkılardan biri de, emperyalizmin Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketine yönelik müdahalelerini teşhir etmesi ve bu konuda açtığı kampanyalarla emperyalizmin girişimlerinin etkisiz kılınması için büyük çaba göstermesidir.

Sevgili Hocam Prof.Dr.Alpaslan Işıklı'nın bu alanda kuramsal çalışmaları ve mücadelesi, emperyalizmin Türkiye'ye ve işçi sınıfına yönelik saldırılarının yoğunlaştığı koşullarda güncelliğini korumakta, bizlere ışık tutmaya devam etmektedir.

Ulusal Kurtuluş Savaşı Döneminde Emperyalizm ve Sendikalar

Ulusal Kurtuluş Savaşı döneminde emperyalist güçlerin birinci ve öncelikli hedefi, 10 Ağustos 1920 tarihinde imzalanan Sevr Antlaşmasını uygulatmaktı. Bu koşullarda emperyalistler açısından en önemli nokta, Sevr Antlaşması'na karşı çıkan kişi ve örgütlerin tasfiye edilmesiydi. Sevr Antlaşması'na karşı çıkmayan ve özellikle de Anadolu'daki Ulusal Kurtuluş Savaşı'na destek vermeyen ve hatta ona karşı çıkan sendikalar, emperyalist güçlerin hoşgörüsünden ve hatta desteğinden yararlandı.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihinin kara lekelerinden biri, 1919-1922 döneminde İstanbul'daki bazı kişilerin ve sendikaların emperyalist güçlerle olan yakın ilişkileri ve hatta onlardan aldığı destektir. Bu utanç verici ilişkinin bir örneği Tramvay Şirketi işçilerinin grevinde yaşandı.

İstanbul'da Fransızlara ait Tramvay Şirketi işçileri Vatman İttihadı isimli bir örgüt kurdular. Bu örgütün temsilcileri, İngilizlerle yakın ilişki içinde olduğu söylenen İştirakçi Hilmi (Hüseyin Hilmi) ile bağlantıya girdiler ve birlikte İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı General Harington'a gittiler. General Harington işçilerin haklı olduğunu söyledi ve işçilere 100 kuruş yevmiye verilmesini istedi. Tramvay Şirketi bu talebi yerine getirmede ve işçiler 10 Mayıs 1336 (1920) tarihinde greve çıktılar.

İştirakçi Hilmi, bu grevin başarıyla sonuçlanması için, İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı General Harington'dan önemli miktarda bir para yardımı da aldı.

1950'li Yıllarda Emperyalizm ve Sendikalar

1950'li yıllar, Kapitalizmin Altın Çağı'ydı ve Soğuk Savaş'ın en sert dönemiymi. Emperyalist blok içinde ABD'nin tartışılmaz bir hakimiyeti vardı. ABD, Soğuk Savaş'ı sürdürerek, bu hakimiyeti daha da pekiştirmeye çalışıyordu.

Diğer taraftan, sömürge ve yarı sömürgelerde anti-emperyalist bağımsızlık mücadeleleri önem kazanıyordu. Özellikle 1954 yılından itibaren Sovyetler Birliği'nin dünyanın belirli bölgelerindeki bağımsızlık savaşlarına ilgisi ve desteği arttı.

Bu dönemde geçerli olan uluslararası işbölümünde, emperyalist ülkeler için Türkiye'nin önemi, hammadde kaynağı ve pazar olmasıydı. Türkiye'nin ucuz işgücü sağlaması beklenmiyordu.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi bu yıllarda yeni yeni geliyordu. İşçi sınıfı içinde ve sendikacılık hareketinde yer alan az sayıdaki komünist de 1946 yılı sonunda tasfiye edildi. Bu nedenle, ABD emperyalizmi açısından, 1947 yılının başlarından itibaren Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinde bir komünist tehdidi söz konusu değildi.

ABD açısından önemli diğer bir nokta, ABD karşıtı eğilimlerin de tasfiyesiydi. Bu yıllarda ABD karşıtlığı ve ABD'nin politikalarının eleştirilmesi bile "komünistlik" suçlaması için

yeterliydi. ABD'nin uyguladığı politikalar ve Türkiye'deki iktidarların çizgisi nedeniyle, toplumda ABD yandaşlığı hakim kılınmıştı.

Bu nedenlere bağlı olarak, ABD emperyalistleri bu yıllarda Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketine fazla önem vermediler. Zaten kendi kontrolleri altında olduğuna inandıkları yapılara fazla para bile vermeyi gereksiz gördüler. Yaptıkları tek iş, İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığıyla sendikacılar ve işçiler için bazı sendikal eğitim seminerlerinin düzenlenmesi oldu.

Bu nedenle, Türk-İş'in kuruluşu sırasında ABD'nin fazla bir çabası bile söz konusu olmadı.

Sendikalar ise gerek bu yıllardaki devlet politikasının etkisiyle, gerek Amerikalılarla iyi geçinerek bazı çıkarlar sağlama hesabı içinde, ABD'nin Türkiye'nin bağımsızlığını zedeleyici dayatmalarına tepki göstermediler.

DP hükümetleri yeterince Amerikancıydı. Muhalefetteki CHP'nin de Amerikan karşıtı bir tavrı yoktu; CHP'nin çizgisi de Amerikancıydı. Sendikalar da aynı çizgideydi.

Bu yıllarda sendikalar, hem hükümete, hem de Amerika'ya yaranmak için komünizmi lanetleme (tel'in) toplantıları ve mitingleri düzenlediler.

Türkiye sendikacılık hareketinin Amerikan sendikacılarıyla ilk doğrudan ilişkisi 1951 yılı Ocak ayında gerçekleşti.

Amerikan Emek Federasyonu'ndan (AFL) Boris Shiskin Türkiye'ye gelerek, bir konfederasyon kurulmasını ve bunun anti-komünist bir örgütlenme olan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na (ICFTU) üye olmasını teşvik etti.

Daha sonraki aylarda Türk sendikalarını ziyaret eden Amerikalı (ve CIA Merkezi İstihbarat Örgütü görevlisi) Irving Brown da aynı telkinlerde bulundu. Bu arada iki sendikacı Amerika'ya götürüldü ve gezdirildi.

Bu dönemde Türkiye'de sendikacılığın gelişme çizgisi üzerinde ABD'nin önemli bir etkisi olmadı. İşçi sınıfının önemli bir bölümü yarı-mülksüzleşmiş ücretlilerdi. Sendikal gelenek zayıftı. Amerikan sermayesinin Türkiye'de büyük yatırımları yoktu.

Amerikan emperyalizminin Türkiye'den beklentisi, Soğuk Savaş koşullarında Sovyetler Birliği'ne karşı ABD'nin çıkarlarına uygun davranmasıydı. Türkiye'nin hammadde kaynağı ve pazar olarak önemi bile bu temel amaca hizmet edecek biçimde düzenlendi.

Avrupa'nın emperyalist güçleri ise kendi başlarının çaresine bakmaya çalışıyordu ve Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketini yönlendirmeyi amaçlayan bir girişimde bulunmadılar. Türk-İş'in 1950'li yıllarda Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na (ICFTU) üyeliğine Bakanlar Kurulu tarafından izin verilmemesi de, Türk-İş'in Avrupa ülkelerinin sendikal hareketleriyle ilişkilerini tümüyle kopardı.

1950'li yıllarda Türkiye sendikacılık hareketinin izlediği Amerikancı çizgi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, hükümetin (Demokrat Parti) ve muhalefetin (Cumhuriyet Halk Partisi ve diğer partiler) de izlediği çizgiydi.

Bu çizgi, Türkiye'nin bağımsızlığına zarar verdi; ancak sendikaların üyesi olan işçilerin kısa vadeli ekonomik haklarına zarar vermedi.

1962 – 1972 Döneminde Emperyalizm ve Sendikalar

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihinde ABD emperyalizminin en büyük etkisinin yaşandığı dönem, bu yıllardı.

1962 yılından itibaren gerek Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasında, gerek Türkiye sosyalist/komünist hareketi ile işçi ve sendikacılık hareketi arasındaki ilişkide önemli değişiklikler yaşandı. Bu değişiklikler, ABD emperyalizminin sendikalara yönelik faaliyetlerinin yoğunlaştırılmasına neden oldu.

Türkiye'nin dış politikasındaki yeni arayışlar ve Sovyetler Birliği ile ilişkilerindeki gelişmeler, ABD'nin küresel düzeyde bazı ciddi sıkıntılar yaşadığı bir dönemde ABD açısından son derece önemliydi. ABD, , Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile ekonomik ve kültürel ilişkilerinin gelişmesini engellemek amacıyla, toplumun tüm kesimlerini etkileyecek büyük bir kampanya başlattılar.

Türkiye sendikacılık hareketi ABD'nin Sovyetler Birliği karşıtı kampanyasından payına düşeni aldı ve Sovyetler Birliği karşıtı bir politikayı kararlı bir biçimde sürdürdü.

Bu dönemde ABD'yi őrükten bir diğer gelişme de sosyalist/komünist hareketin işçi/memur örgütlenmeleri ile ilişkilerinin gelişmesi oldu.

Türkiye İşçi Partisi (TİP) 13 Şubat 1961 tarihinde İstanbul'daki bazı sendikacılar tarafından kuruldu. Ancak bu sendikacıların belirli bir programları bile yoktu. Başka partilerden ciddi bir teklif gelmeyince, milletvekili seçilmek amacıyla bir parti kurmuşlardı.

Bu sendikacılar TİP'i yönetemediler ve çeşitli seçenekleri değerlendirdikten sonra, TİP genel başkanlığını Mehmet Ali Aybar'a önerdiler. M.A.Aybar bu öneriyi kabul etti ve TİP'in genel başkanlığını üstlendi. Bundan sonra da TİP'in yönetimine Behice Boran, Sadun Aren, Nihat Sargın gibi őrnlü aydınlarımız geldi. Ancak bu kişiler Türkiye Komünist Partisi (TKP) üyesiydi. Özellikle Mehmet Ali Aybar, TKP içinde büyük umut bağlanan önemli bir kişiydi.

TİP'in sendikalarla ilişkisinin bulunduğu koşullarda TİP'in başına komünistlerin geçmesi, ABD açısından önemli bir tehlike olarak algılandı ve Türk-İş'in kontrol altında tutulması amacıyla kapsamlı bir kampanya başlatıldı.

Bu dönemin iki önemli gelişmesi daha ABD'nin Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketine önem vermesine yol açtı.

Memurların sendikalar kurması konusunda 1961 Anayasasının sağladığı bir hak, 1965 yılında kabul edilen bir kanunla kullanılabilir hale geldi. Bu dönemde (1965-1971) 658 memur sendikası kuruldu. Bunlar federasyonlar ve konfederasyonlar da oluşturdu. Ancak bugün bile hatırlanan bir isim, TÖS'dür.

Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS), 1965-1971 döneminde 70-80 bin dolayında üyesiyle Türkiye tarihinin en kapsamlı ve etkili ABD karşıtı kampanyalarını sürdürdü. Türkiye'nin dört bir tarafındaki TÖS üyeleri, Amerikan emperyalizmine, Amerikan ajanı barış gönüllülerine, őrkemizdeki Amerikan őrlerine, Amerika'nın Türk kültürüne yönelik saldırılarına karşı sürdürdükleri etkili mücadeleyle çok önemli bir görev yerine getirdiler. Öğretmenlerin bu büyük mücadelesi, öğrenciler aracılığıyla yüzbinlerce eve de taşındı.

TÖS'ün kitleleştiirdiği anti-emperyalist ve ABD karşıtı tavır, ABD'nin Türkiye sendikacılık hareketini etkilemek için daha fazla kaynak ayırmasına yol açtı.

ABD'nin işini zorlaştıran ikinci gelişme, 13 Şubat 1967 tarihinde Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) kurulması oldu.

1960'lı yıllarda ABD'nin tüm dünyada sendikacılık alanındaki politikası, sendikacılık hareketini bölmek ve sosyalist/komünist unsurları sendikal bütünlükten dışlayarak onları tecrit etmekte.

Bu dönemde Sovyetler Birliği'nin sendikal alandaki politikası ise, sendikal birlikti. Sovyetler Birliği, bu yolla sosyalist/komünist unsurların işçi hareketinin bütününe etkileyeceği umudu ve beklentisi içindeydi.

Diğer bazı etmenlere ve Türk-İş'in geleneksel sendikal çizgisinin günün gelişen sınıf mücadelesine cevap vermede yetersiz kalmasına bağlı olarak, 1967 yılında Türk-İş'ten ayrılan bazı sendikalar, bağımsız bazı sendikalarla birlikte DİSK'i kurdu. DİSK, içindeki sosyalist-komünist unsurların etkisiyle, bilinçli bir anti-emperyalist çizgi izledi; ABD emperyalizminin dünyadaki saldırganlığına karşı çıktı, Türkiye'deki őrlerin kapatılmasını istedi, Türkiye'nin bağımsızlığını savundu.

ABD, DİSK'in kamuoyunda artan etkinliği ve saygınlığı karşısında, Türk-İş'e verdikleri desteği daha da artırdılar.

Bu gelişmelere bağlı olarak, 1962 yılından 1972 yılına kadarki dönemde Türk-İş'in ve bağlı sendikaların yönetimlerinin çok büyük bölümü Amerika'ya gezmeye götürüldü.

Bu dönemde Avrupa'nın emperyalist őrkelerinin bazılarında ABD karşıtı bir hava gelişti. Özellikle Fransa'dan sonra Federal Almanya'da da böyle bir tavır değişikliği yaşandı. Ancak, Sovyetler Birliği'nin büyük askeri gücü, ABD'nin özellikle NATO aracılığıyla emperyalist bloğun önderliğini sürdürmesini sağladı.

Bu dönemde, Japonya, İngiltere, Fransa, Federal Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda, İsveç gibi emperyalist őrkelerin doğrudan veya kendi sendikal örgütleri aracılığıyla Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketine yönelik önemli bir girişimleri olmadı. Belirleyici güç ABD idi.

Bu dönemde Türk-İş'in izlediği çizgi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ve hükümetlerinin politikasından daha Amerikancıydı.

Bu yıllarda Türkiye İşçi Partisi etkili bir ABD karşıtı politika izliyordu. Cumhuriyet Halk Partisi içinde de, özellikle 1965 yılından itibaren, daha bağımsızlıkçı bir çizgi önem kazanmaya başlamış ve ABD'nin politikaları eleştirilir olmuştu. ABD'nin 1965 yılından itibaren Vietnam'da sürdürdüğü saldırı da ülkemizde ABD karşıtlığının yaygınlaşmasına katkıda bulundu. ABD'nin Türk-İş'e yönelik politikası, Türk-İş'in bu konulardaki çizgisinin belirlenmesinde etkili oldu.

ABD'nin Türk-İş'i yönlendirme çabalarında kullandıkları en yaygın iki araç, Türk-İş'e para verilmesi ve Türk-İş bünyesindeki 600 dolayındaki sendikacının 1-3 aylık sürelerle ABD'ye gitmeye götürülmesiydi.

1960-1970 döneminde ABD'nin bir devlet örgütü olan AID'den Türk-İş'e ödenen para 13,4 milyon liraydı. Aynı dönemde Türk-İş'in aidat geliri 13,5 milyon lira düzeyindeydi.

Bu dönemde Türk-İş'in izlediği politikalar, ABD'nin çıkarlarına uygundu. Türk-İş, bu yıllarda, dönem dönem bazı hükümetlerin takındığı Amerikan karşıtı tavırlarda bile sessiz kalmayı tercih etti.

1961-1971 döneminde Türk-İş'in ve bağlı sendikaların yöneticilerinden 600'ü Amerika'ya götürüldü ve gezdirildi. Amerika'ya götürülen her sendikacı Amerikan ajanı olmadı. Ancak götürülen her sendikacı Amerikan istihbarat örgütleri tarafından incelendi, izlendi ve bu kişilerin zaafı tespit edildi. 1-3 aylık sürelerde ajanların refakatinde gezdirilen sendikacıların kadına mı, paraya mı, kumara mı, içkiye mi düşkün oldukları belirlendi.

DİSK'i 1967 yılında kuran beş sendikacının üçünün genel başkanları olan Rıza Kuas, İbrahim Güzelce, Mehmet Alpdündar da bu program çerçevesinde Amerika'ya gitti. Kemal Türkler de gitmek için girişimde bulundu; ancak gidilecek tarihte bir türlü anlaşma sağlayamadığı için gidemedi.

Bu geziler sırasında Amerikalılarla kurulan sıcak ilişkiler, Türk-İş'in (dönemin hükümet politikalarıyla da uyum içinde olan) sosyalizm karşıtlığını pekiştirdi. Örneğin, Türk-İş'in 31 Aralık 1962 günü Ankara'da düzenlediği Komünizmi Telin Mitinginde bu ilişkilerin rolü oldu.

Ayrıca, Türk-İş'in 1966 kongresinde solcuların yönetime alınmaması ve Türk-İş'ten dışlanması da Amerika'nın o dönemdeki politikalarına uygundu.

Bu yıllarda Türk-İş'in ABD ile kurduğu sıcak ilişkilerin diğer bir sonucu ise, Türkiye'de ABD adına istihbarat çalışması yürüten barış gönüllüleri, Türkiye'deki ABD üs ve tesisleri, 6. Filo'nun Türkiye ziyaretleri, ABD'nin milli eğitim politikaları üzerindeki etkisi, Amerikan emperyalizminin en azgın biçimde sürdürdüğü Vietnam Savaşı konularında Türk-İş'in suskunluğu oldu. Ayrıca, TİP'e ve sosyalist solun tüm örgütlenme ve eylemlerine karşı olumsuz ve bazen düşmanca bir tavır takınıldı.

Genellikle zannedildiğinin aksine, bu dönemde ABD'nin Türkiye'de sendikacılık anlayışı ve uygulamaları üzerinde önemli bir etkisi olmadı. Amerikalıların zaten böyle bir niyet ve çabaları da yoktu. Onlar için önemli olan, Türkiye'nin NATO'nun güneydoğu kanadında Sovyetler Birliği'ne karşı ABD yandaşı bir çizgide durmasıydı. Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin işçi-işveren ilişkileri konusundaki tavrı onlar açısından önemli değildi.

1962-1972 döneminde emperyalizmin Türkiye sendikacılık hareketi üzerindeki etkileri ağırlıklı olarak politik düzlemde kaldı.

Bu yıllarda emperyalizmin Türkiye'deki işçi-işveren ilişkileri üzerinde kısa vadede olumsuz bir etkisi olmadı. Belki, tam tersine, Amerikan yanlısı sendikalar işverenlerce desteklendi. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşullar da uygun olduğundan, işçilerin yaşama ve çalışma koşullarında önemli iyileşmeler de sağlandı. Ancak bu tavır Türk-İş'in tarihine ABD emperyalizmine teslimiyet gibi bir leke bıraktı.

1972 – 1980 Döneminde Emperyalizm ve Sendikalar

Bu yıllarda kapitalist dünya bir ekonomik durgunluk ve buhranlar dönemine girdi. Emperyalist bloğun önderi ABD, 1973 Kasım'ından 1975 Mart'ına kadar bir ekonomik durgunluk yaşadı. 1980 yılında da bir durgunluk görüldü. Ayrıca, ulusötesi şirketlerin artan gücü ile iletişim ve taşımacılık sektörlerinde yaşanan büyük teknolojik atılımlar da uluslararası işbölümünde yeni eğilimleri gündeme getirdi.

Türkiye gibi ülkeler, ucuz işgücü kaynağı olarak da önem kazanmaya başladı. Tekelci sermaye, çeşitli malları Türkiye gibi ülkelerde üretmeye veya ürettirmeye yöneldi. Bu süreçte, Türkiye’de işgücünün ucuzlatılması önem kazandı. Ancak bu etmen, etkisini ancak 1980’li yıllarda hissettirdi.

1970’li yıllar dünyada Soğuk Savaş’ın etkisinin belirli bir süre için gerilediği, uluslararası ilişkilerde yumuşamanın hakim olduğu dönemdi. Ancak yumuşama yıllarında da Soğuk Savaş’ın taraflarının Türkiye’deki mücadelesi yoğunlaştı.

Özellikle Türkiye’nin ABD’nin dayatmalarına rağmen haşhaş ekimini serbest bırakması ve Kıbrıs’taki katliamı önlemek için Kıbrıs’a asker çıkartması, ABD’nin Vietnam yenilgisini yaşadığı bir dönemde, ABD’ye önemli darbelerdi.

Hele ABD’nin Türkiye’ye uyguladığı askeri ambargonun ardından Türkiye’nin Kıbrıs Türk Federe Devleti’ni kurması ve Türkiye’deki ABD üs ve tesislerini kapatması, ABD açısından Türkiye’nin önemini daha da artırdı.

Bu yıllarda Türkiye’nin Sovyetler Birliği ile ilişkileri hızla gelişti. Türkiye’de sosyalist-komünist hareket de ilk kez kitle tabanı kazandı ve ülkenin belirli bölgelerinde belirleyici bir güce kavuştu.

Önce DİSK’in amiral gemisi Maden-İş’in yönetimi TKP’lilerin eline geçti. Ardından, DİSK’in Mayıs 1975’te yapılan 5. Genel Kurulu’nda DİSK’te TKP’lilerin doğrudan etkisi oluşturuldu. Genel kurul sonucunda oluşan kadro, bir bölümü yurtdışından getirilen uzmanlarla daha da pekiştirildi.

DİSK’in yönetimindeki bu değişiklik sonrasında, TKP’nin (ve Sovyetler Birliği’nin) politikası DİSK aracılığıyla uygulamaya sokuldu.

DİSK, önemli bir bölümü Türkiye’nin çıkarları doğrultusunda olan, ancak Sovyetler Birliği’nin politikasıyla da birebir örtüşen ve DİSK yönetimindeki TKP’liler aracılığıyla anti-demokratik bir biçimde DİSK’e dayatılan politikaları izlemeye başladı. Örneğin, Sovyetler Birliği’nin az gelişmiş ülkeler için önerdiği “kapitalist olmayan yol” ve “ulusal demokratik cephe” politikaları, DİSK tarafından açıkça savunuldu.

Hele “ulusal demokratik cephe” kavramı ve önerisinin ilk kez DİSK tarafından dile getirilişinin, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler’in Moskova ziyaretinden sonra Türkiye’ye gelişinde gerçekleşmesi de ilginçti.

Türk-İş ve DİSK arasında 1975-1977 dönemindeki kavgalar, gerçekte, ABD emperyalizminin Türkiye için öngördüğü ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti içinde etkili olan belirli çevrelerce de onaylanan anti-komünist çizgi ile Sovyetler Birliği tarafından TKP aracılığıyla gündeme getirilen politikalar arasındaydı.

Bu dönemde Türk-İş’in çizgisi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ve hükümetlerinin politikalarından çok daha Amerikancıydı. Türk-İş, hükümetlerin dönem dönem ABD karşısında aldıkları bağımsızlıkçı tavra ve Sovyetler Birliği ile geliştirdikleri dostça ilişkilere destek vermekten özenle kaçındı. Türk-İş yönetimlerinin 1972-1980 döneminde de devam eden bu Amerikancı tavrının en önemli nedeni, bu yıllarda ABD emperyalizminin Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFLI) aracılığıyla çok sayıdaki Türk-İş sendikacısına sağladığı olanaklardı.

1972-1980 döneminde ABD emperyalizmi, Türk-İş’ten, Sovyetler Birliği karşıtı bir çizgi izlemesini bekliyor ve Türk-İş’i Kürt kökenli vatandaşlarımızla ilgili istihbarat ve yönlendirme çalışmalarında kullanmak istiyordu. Bu isteklerin birincisinde başarılı oldu; ikincisinde başarılı olamadı. Bu çabalarında kullandığı araç ise, 1968 yılında kurulan ve Türkiye’deki çalışmaları 1972 yılından itibaren yoğunlaştırılan Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFLI) idi.

AAFLI’nin çalışmalarının da katkısıyla, Türk-İş bu dönemde ABD’nin çıkarlarına uygun bir politika izledi. Bu politika, dönem dönem, Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin uygulamaya çalıştığı bağımsızlıkçı politikayla ters düştü. Türk-İş’in ulusal çıkarlarla dönem dönem çelişen bu tavrında, Türk-İş’in ve bağlı sendikaların yöneticilerinin bazılarına sağlanan çeşitli olanaklar etkili oldu.

Diğer taraftan, ABD’nin Kürtçülüğü geliştirme çalışmaları Türk-İş içinde tepkiyle karşılandı; ABD’nin AAFLI aracılığıyla Kürtçülüğü destekleme girişimleri Türk-İş tarafından engellendi.

Türk-İş ile AAFLI arasındaki ilişkiler, 25 Mayıs 1971 tarihinde Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç ve AAFLI yöneticisi Morris Paladino arasında imzalanan bir belgeyle resmîyet kazandı.

Bu belgede, “Türk işçi hareketi içinde ve dışındaki düşmanlara karşı özgürlüğün, bağımsızlığın ve sendikal demokrasinin etkinliğinin korunması için tekniklerin” öğrenilmesinde Türk-İş üyelerinin eğitilmesi için kapsamlı bir kampanyanın gerçekleştirileceği belirtiliyordu. Ayrıca, “milyonlarca” tarım işçisinin örgütlenmesi ve eğitilmesi için de bir kampanya gerçekleştirilecekti. Türk-İş içinde uluslararası ilişkiler bölümü kurulacaktı. Türk-İş Sendikacılık Koleji’nin çalışmaları güçlendirilecekti ve “illere ve köylere yaygınlaştırılacaktı”.

Türk-İş’in AAFLI ile ilişkilerine Bakanlar Kurulu’nun 1972 yılı Aralık ayında yayımlanan bir kararnamesiyle izin verildi. AAFLI eğitim seminerleri ise 1972 yılında başlatıldı. AAFLI tarafından Türk-İş’le işbirliği içinde Türkiye’de düzenlenen seminerlere katılan kişi sayısı 1972-1976 döneminde 1.074 kişi, 1977 yılında 948 kişi, 1978 yılında 377 kişi, 1979 yılında 935 kişi, 1980 yılında 929 kişi oldu.

1974 yılı Mart ayında AAFLI’nin Türkiye bürosunun başına CIA ajanı olduğu bilinen Emanuel Boggs atandı. AAFLI, kooperatifçilik konularında kurslar düzenledi ve çeşitli sendikaların yöneticilerini bir aylık programlar çerçevesinde ABD’ye götürdü. Ayrıca Türkiye’de düzenlenen çeşitli eğitim seminerlerine çok sayıda sendikacı katıldı. Bu seminerlerde bazı sendikal bilgiler verilirken, Sovyetler Birliği karşıtlığı işlendi.

Türkiye’nin ABD’den bağımsızlaşma ve Sovyetler Birliği ile yakınlaşma çabalarına ABD’nin verdiği tepkilerden biri de Türkiye’de Kürtçülüğü desteklemektir.

Bu politika, 1970’li yılların ikinci yarısında daha da önem kazandı. AAFLI de Türk-İş’le imzalamış olduğu anlaşmayı kullanarak, bu konuda istihbarat ve yönlendirme çabasına girdi.

Ancak bu tavır Türk-İş içinde tepkiye yol açtı. 1979 yılı sonlarında Türk-İş’te hazırlanan bir raporda AAFLI’nin tavrı şu şekilde eleştiriliyordu: “Bir sendikal dayanışma olayı olan Türk-İş/AAFLI ilişkilerini, ülkemizin son derece hassas politik dengeleri hakkında adeta istihbarat yapan ve üstelik bunu sağlamak için Türk-İş’i sıkıyönetimden izin almaya görevli kılan bir biçime dönüştürmek hoş karşılanamaz.”

Türk-İş’in ABD’nin Kürtçülük politikasına alet olmamış olması, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin politikalarına da uygundu.

1972-1980 döneminde ABD’nin Türk-İş’i kullanma çabaları bir ölçüde başarılı oldu; ancak Türk-İş’in bazı sendikaları Türk-İş yönetiminin bu tavrına karşı çıktı. Genellikle kendilerini “sosyal demokrat sendikalar” olarak nitelendiren Yol-İş, Petrol-İş, Genel-İş gibi örgütler, 1970’li yıllar boyunca ABD’nin dünyada ve Türkiye’de uyguladığı politikaları eleştirdiler ve ABD devleti tarafından finanse edilen ve yönetilen AAFLI’nin Türkiye’deki çalışmalarına karşı çıktılar.

ABD’nin bu dönemde Türk-İş’i yönlendirme çabaları, Türkiye’deki işçi hakları ve sendikal mücadele üzerinde önemli bir etki yapmadı. Türk-İş’in sendikal çizgisi, Türkiye’nin kendi iç ekonomik ve siyasal yapıları ve dengeleri tarafından belirlendi.

1972-1980 döneminde DİSK herhangi bir yabancı ülkeden para almadı. DİSK’in izlediği emperyalizm ve ABD karşıtı politika hem ülke çıkarlarına uygundu ve doğrudu, hem de Sovyetler Birliği’nin Türkiye için öngördüğü strateji ile uyumluydu.

1976 yılında “Müslüman sendikacılığı” geliştirme iddiasıyla kurulan HAK-İŞ’in de bu dönemde yabancı güçlerle bir maddi çıkar ilişkisi olmadı.

1972-1980 döneminde memur sendikalarının kurulması yasaktı. Memurların bir bölümü, siyasi kimliğe göre oluşturulmuş derneklere üyeydi. Bu derneklerden sosyalist/komünist kimliği belirgin olanlar (TÖB-DER, TÜR-DER, TÜRTEK ve diğerleri) emperyalizm ve ABD karşıtı bir politikayı kararlı bir biçimde izlediler.

Bu yıllarda sosyalist/komünist harekette yaşanan Sovyetler Birliği-Çin Halk Cumhuriyeti bölünmesi, memur derneklerine de yansdı ve Çin yanlıları, Çin’in dünya politikasına uygun bir biçimde, Sovyetler Birliği karşıtı bir anlayışı ön plana çıkardı. Sovyetler Birliği yandaşları ise Çin Halk Cumhuriyeti karşıtlığı yaptı. Ancak bu yapılanmalar herhangi bir dış kaynaktan maddi destek veya çıkar sağlamadı.

1980–1992 Döneminde Emperyalizm ve Sendikalar

Türkiye, 24 Ocak 1980 istikrar programı ile yeni uluslararası işbölümünü kabullendi. Yeni uluslararası işbölümü çerçevesinde Türkiye’nin uluslararası sermaye ve emperyalist ülkeler

için ucuz işgücü kaynağı olarak önemi arttı. 1980'li yılların ekonomik açıdan belirleyici özelliği, yeni uluslararası işbölümünde Türkiye'nin ucuz işgücü cenneti haline getirilmesiydi. 12 Eylül darbesinin ve ardından iktidara gelen ANAP'ın amaçlarından biri de bunu gerçekleştirmektir.

Türk-İş, 1980-1992 döneminde, ABD'nin müdahale araçları olan Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü (AAFLI) ve Pathfinder Vakfı gibi kuruluşlarla yakın bir ilişki içindeydi. Türk-İş, hem devletin ve hükümetin tavrı, hem de ABD örgütleriyle bu yakın ilişki nedeniyle, ABD'nin politikalarına karşı çıkmadı, bu politikalara uyumlu davrandı. Ancak, 1990-1991 Körfez Krizi sırasında devlet politikasını benimsedi, ABD'nin, Turgut Özal'ın ve hükümetin planına karşı çıktı.

1980-1992 döneminde Japonya'nın ve Avrupa'nın emperyalist ülkelerinin doğrudan ve kendi sendikal merkezleri aracılığıyla Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketini etkileme doğrultusunda ciddi girişimleri olmadı.

Ancak faaliyeti durdurulmuş olan DİSK'in yöneticilerinin bir kesiminin bu yıllarda Avrupa'nın emperyalist ülkelerinden ve bu ülkelerin sendikal merkezlerinden gördüğü sınırlı yardım, Türkiye'deki yenilgi ortamında çok önem kazandı. Bu ilişki, daha sonraki yıllarda DİSK'in ve bazı başka sendikal merkezlerin Avrupa Birliği emperyalizmine karşı yumuşak bir tavır almalarında etkili oldu.

12 Eylül Darbesi sonrasında AAFLI'nin Türkiye'deki çalışmaları yoğunlaştırıldı. Ancak bu çalışmaların Türk-İş'in politikalarını belirlediğini söylemek olanaklı değildir. Türk-İş yöneticileri, AAFLI olmasaydı da askeri darbeye, sıkıyönetim komutanlıklarına ve askeri hükümetlere teslim olacaktı. Bu nedenle, Türk-İş'in bu dönemli politikalarını AAFLI'nin etkisine bağlamak yanlıştır. AAFLI'nin etkisi, zaten var olan eğilimleri güçlendirmek doğrultusunda oldu.

Darbeden sonra AAFLI'nin desteğiyle Türk-İş Kadınlar Bürosu kuruldu. Sendikacılar ve sendika personeli için İngilizce kursu düzenlendi. Bazı sendikacılar ABD'ye davet edildi. Kooperatifçilik çalışmaları yaygınlaştırıldı ve artırıldı.

1982 yılında AAFLI Genel Müdürü Morris Paladino Türkiye'ye geldi. Sendikal hak ve özgürlüklerin yok edildiği koşullarda, M. Paladino, "sendikal haklarda bazı kısıtlamaların yalnız Türkiye'de değil, diğer Asya ülkelerinde de olduğunu, bunlara katlanılması gerektiğini," söyledi. AAFLI'nin tarım işçileri arasındaki çalışmaları 1982 yılında daha da yoğunlaştı; bu konuda bir kitap yayınlandı. Çeşitli sendikalarla işçi sağlığı-iş güvenliği, kooperatifçilik, sendikacılık konularında ortak seminerler düzenlendi.

Bu yıllarda sendikacılar arasında AAFLI'ye tepki gösteren kişi, Türk-İş üyesi Yol-İş Federasyonu Genel Başkanı Muzaffer Saraç oldu.

ABD, 1984 yılı Ocak ayında Pathfinder Vakfı isimli kuruluş aracılığıyla da Türkiye'de çalışma yapmaya başladı.

AAFLI tarafından Türk-İş'le işbirliği içinde Türkiye'de düzenlenen seminerlere 1981 yılında 1289 kişi, 1982 yılında 1121 kişi, 1983 yılında da 1280 kişi katıldı. AAFLI seminerlerine 1968-1983 döneminde 7953 kişi katılmışken, seminere katılanların sayısı 1984 yılında 4037 kişi, 1985 yılında 3287 kişi, 1986 yılında 1142 kişi, 1987 yılında 1586 kişi, 1988 yılında 1042 kişi, 1989 yılında 1376 kişi, 1990 yılında 1287 kişi, 1991 yılında 1213 kişi ve 1992 yılında da 876 kişi oldu.

Ancak 1985 yılından itibaren Türk-İş içinde AAFLI karşıtı bir hareket başladı. Türk-İş'in 14. Genel Kurulu 1986 yılı Aralık ayı sonunda Ankara'da toplandı. Petrol-İş Genel Başkanı Cevdet Selvi'nin genel başkan adayı olduğu sendikaların, genel kurul sürecinde yayımladıkları "Çalışma Programımız" belgesinde AAFLI ile ilişkilerin kesileceği belirtiliyordu: "Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü AAFLI'nin Türk-İş'le ilişkilerini keseceğiz."

Türk-İş'in 1989 yılı Aralık ayında toplanan 15. Genel Kurulu öncesinde 19 sendikanın yayınladığı ortak bildiri ("Amaçlarımız ve Türk-İş'in Görevleri") ise AAFLI konusu şu şekilde ele alınıyordu: "Türk-İş'in hükümet güdümlü AAFLI ve benzeri kuruluşlarla ilişkileri kesilmelidir."

1989-1991 döneminde Sovyet sisteminin ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından AAFLI çalışmalarını Moğolistan gibi ülkelere kaydırmaya başladı. Ayrıca, Soğuk Savaş'ın sona erdiği koşullarda AAFLI ve diğer enstitülerin görevlerinin yeniden tanımlanması

gündeme geldi. Bu arada, Türk-İş'in 1992 yılı Aralık ayında yapılan 16. Genel Kurulu'nda, yabancı devletlerden para alma konusunda şu karar kabul edildi: "Türk-İş 16. Olağan Genel Kurulu...Türk-İş'in eğitim faaliyetlerinin finansmanı için üye kuruluşlardan yapılan katkıların artırılmasını, yabancı devletlerden doğrudan veya dolaylı olarak alınan parasal kaynaklarla ve doğrudan veya dolaylı yabancı devlet kuruluşları ile bağımsızlığımızı zedeleyici işbirliklerine gidilmemesini ve ortak eğitim programlarının düzenlenmemesini" talep etmektedir.

AAFLI Türkiye Bürosu'nun faaliyetlerinin 1993 yılı sonlarında durdurulduğu duyuruldu. AAFLI Türkiye Bürosu'nun çalışmalarının resmen durdurulması ise 1995 yılı Eylül ayı sonunda gerçekleşti.

Türk-İş'in 1980-1989 dönemindeki pasifliği ve yenilgiyi kabullenmişliği, AAFLI'nin veya genel olarak "Amerikan sendikacılığı"nın sonucu değildi. Türk-İş'i Türk-İş yapan, Soğuk Savaş koşullarında ülke içindeki yapı, dinamikler ve dengelerdi. AAFLI, bu iç dengelerin yarattığı pasifliği daha da güçlendirici bir etki yaptı. Nitekim, koşullar değişip 1986 yılından itibaren grevler başladığında ve 1989 yılında meşru ve demokratik kitle eylemleri ("Bahar Eylemleri") patladığında, AAFLI'nin gelişen süreçleri etkileme gücünün bulunmadığı ortaya çıktı.

1980-1992 döneminde HAK-İŞ'in emperyalist ülkelerle çıkara dayalı bir ilişkisi olmadı. Ancak HAK-İŞ bu dönemde anti-emperyalist ve ABD karşıtı bir çizgi de izlemedi.

1980-1991 döneminde DİSK'in faaliyetleri durdurulmuştu. DİSK bu dönemde Avrupa Sendikalar Konfederasyonu ve bazı ülkelerin sendikal merkezlerinden maddi yardım aldı. Ancak bu yardımın ne kadarının sendika aidatı, ne kadarının dolaylı devlet kaynağı olduğu konusunda bir bilgi bulunmamaktadır. Bu yardımlar, DİSK'in faaliyete geçtikten sonra Avrupa Birliği'ne yönelik yumuşak tavrının oluşmasında etkili oldu.

1992 – 2013 Döneminde Emperyalizm ve Sendikalar

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi 1991-1992 yıllarından itibaren önemli bir değişim ve büyük sorunlar yaşadı.

Türkiye işçi sınıfının boyutları hızla büyüdü; ücretlilerin sayısı ve işgücü içindeki oranı arttı. Kamu çalışanları sendikacılık hareketi gelişti.

DİSK yeniden faaliyete geçti.

1991-1992 yıllarında artan işgücü maliyetleri nedeniyle, kamu kesiminde özelleştirme, taşeronlaşma, fason üretim, özel sektörden hizmet satınalma ve zorunlu emeklilik uygulamaları gündeme getirildi.

Özel sektörde işten çıkarmalar, sendikasızlaştırma, taşeronluk ve fason üretim, yerli ve yabancı kaçak işçilik uygulamaları yaygınlaştı.

Emperyalizmin, kamu işletmeleriyle eğitim ve sağlık hizmetlerini özelleştirme ve yerelleştirme ve kamu sosyal güvenlik sistemini çökertme girişimleri yoğunlaştı.

İşçi sınıfımız, emperyalizmin Türkiye'yi parçalama ve yeni uluslararası işbölümü çerçevesinde işçilerimizi ucuz işgücü kaynağı olarak kullanma planının saldırısına maruz kaldı. Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi 1991-1992 yıllarından itibaren sürekli kayıplar yaşadı.

İşçi sınıfı ve sendikacılık hareketi, 1993-1995 yıllarında oluşturulan Çalışanların Ortak Sesi Demokrasi Platformu ve 1999 yılında oluşturulan Emek Platformu'na karşın, bu kayıpları önleyemedi.

Ağırlıklı olarak emperyalizmin yol açtığı sorunların çözümü, emperyalist güçlerin dağıttıkları paralar ve sağladıkları başka menfaatler aracılığıyla sendikacılık hareketine verdikleri büyük zararlar nedeniyle, daha da zorlaştı.

Bu yıllarda ABD emperyalizmi açısından Türkiye'nin önemi ağırlıklı olarak uluslararası politika alanında idi. ABD'nin amacı, Türkiye'yi askeri açıdan ve dini inanç alanında Büyük Ortadoğu Projesi çerçevesinde kullanmaktı.

Bu nedenle, ABD bu dönemde Türkiye sendikacılık hareketini yönlendirmek ve etkilemek için doğrudan önemli bir girişimde bulunmadı. Türkiye'de son yıllarda yaygınlaşan Amerikan karşıtlığı da bu süreçte etkili oldu.

Buna karşılık, Türkiye ile ekonomik ilişkileri daha fazla olan Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye yönelik politikaları daha kapsamlı ve önemliydi.

Avrupa Birliği'nin temel amacı, zayıflatılmış bir Türkiye'yi bekleme odasında tutarken sömürmek ve mümkünse parçalayarak bu topraklarda kendi etki alanında küçük küçük ve birbirine düşman devletçikler yaratmaktır.

Avrupa Birliği, "sosyal diyalog" adı altında sınıf işbirliğini Türkiye'de de pazarlayarak, işçi sınıfının mücadelesine darbe indirmek istemektedir.

Avrupa Birliği emperyalist bir güç olduğundan ve emperyalist sömürü sayesinde az gelişmiş ülkelere büyük kaynaklar aktardığından, sınıf işbirliği ve teslimiyeti, Avrupa işçi sınıflarının refah düzeyini yükseltmektedir.

Buna karşılık, Türkiye gibi ülkelerde "sosyal diyalog" adı altında sınıf işbirliği ve teslimiyeti, en kötü çalışma koşullarına ve düşük ücretlere mahkum olmak anlamına gelmektedir. Bu da, Türkiye'de ulusötesi şirketlerce ucuz mallar üretilen veya yerli üreticilere ürettirilen ürünler sayesinde kendi halklarına ucuz mallar sağlayan Avrupa Birliği için yararlı bir düzenleme ve uygulamadır.

O zaman sorulması gereken iki soru vardır:

Avrupa Birliği, Türkiye'yi zayıflatmak ve işçi sınıfını bölmek amacıyla yaptıkları girişimlerde (etnik bölücülük, cemaatçilik, mezhepçilik, Kıbrıs, sözde Ermeni soykırım iddiaları gibi konularda) sendikalarımızdan destek alıyor mu?

Avrupa Birliği, sınıf mücadelesini reddeden ve işçi sınıfının teslimiyeti temelinde bir "ortaklığı" ve bu anlayışa dayalı "sosyal diyalogu" savunurken, sendikalarımızın tepkisi ne oluyor?

Türkiye işçi sınıfının niceliksel ve niteliksel olarak hızla geliştiği koşullarda, sendikacılık hareketimizin bir bölümünün Avrupa Birliği ile yakın işbirliği, Türkiye işçi sınıfının bölünmesine ve teslimiyete götürülmesinde etkilidir.

İşçi sınıfının bölünmesinde ve sınıf mücadelesi anlayışının zayıflamasında başka etmenler de vardır; ancak AB'nin girişimleri de önemlidir.

Bu dönemde Avrupa Birliği de alternatif bir güç odağı olarak ortaya çıktı.

Avrupa Birliği'nin bu dönemde Türkiye'den beklentileri çeşitliydi.

Avrupa Birliği, Türkiye'yi bir açık pazar olarak kullanmak istiyordu. 1 Ocak 1996 tarihinde Türkiye'nin Avrupa Birliği ile gümrük birliği oluşturması sayesinde bu amaca büyük ölçüde ulaşıldı.

Avrupa Birliği, Güney Kafkasya'da ve Orta Asya ülkelerinde bir güç oluşturmak istediğinde, karşısına Ermenistan'ın soykırım iddiaları çıktı. AB, emperyalist güçlerin bu iftirasını Türkiye'ye kabul ettirmeye çalıştı.

Avrupa Birliği, Ortadoğu'da güç sağlamaya kalktığı anda, bir sıçrama tahtası olarak Kıbrıs önem kazandı. AB, bu amaçla, Türkiye'nin Kıbrıs'ta işgalci bir güç olduğunu ileri sürdü ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden çekilmesini savundu.

Avrupa Birliği, Türkiye'yi zayıflatmak amacıyla Türk ulusunu oluşturan çeşitli etnisitelerin etnik kimliğini ön plana çıkaran, mikromilliyetçiliği destekleyen girişimlerde bulundu. Bu tavır işçi sınıfını da zayıflattı.

Bu dönemde ABD ve AB, gerek doğrudan, gerek kendi denetimleri altındaki uluslararası kuruluşlar aracılığıyla, Türkiye'yi zayıflatacak, Türk ulusunu ve Türkiye işçi sınıfını, onu oluşturan unsurlarına ayırıştırarak biçimde özelleştirmeleri, sosyal güvenlik sisteminin çökmesine yol açacak düzenlemeleri savundu. Özellikle eğitimde ve sağlıkta özelleştirmeleri kararlı bir biçimde dayattı.

ABD ve AB, Türkiye'nin üniter yapısını, Türk ulusunun ve Türkiye işçi sınıfının bütünlüğünü zayıflatmak amacıyla, merkezi idarenin zayıflatılmasını ve federal düzene geçecek biçimde yerel yönetimlerin güçlendirilmesini savundu.

Bu dönemde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel politikalarında önemli değişiklikler yaşandı ve dönem dönem devletle hükümet arasında politika farklılıkları ve hatta çelişkileri gündeme geldi. Döneme bir bütün olarak bakıldığında, devlet politikalarında ABD'den uzaklaşma, Avrupa Birliği'yle ilişkilere kuşkuyla yaklaşma ve özellikle 1990'ların sonlarından itibaren önem kazanan alternatif güç merkezleri ile ilişkileri geliştirme çabaları önem kazandı. Hükümet politikaları ise daha oynaktı.

Bu dönemde sendikacılık hareketi üzerinde etkili olmaya çalışan güç Avrupa Birliği oldu. ABD'nin Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketini etkileme çabaları son derece önemsizleşti. ABD'nin, gerek doğrudan, gerek sendikaları ve kukla örgütleri aracılığıyla sendikaları etkileme girişimleri hemen hemen durdu. AAFLI gibi örgütlerin yerini almış olan Dayanışma Merkezi'nin 2012 yılında kurmaya çalıştığı bazı ilişkiler de etkili olmadı.

II. Emperyalist Güçlerin Sendikacılık Hareketini Etkileme Kanalları ve Araçları

Avrupa Birliği, Türkiye sendikacılık hareketini etkileme çabalarında en yaygın biçimde Avrupa Komisyonu parasını kullanmaktadır. Kendi çocuğundan para esirgeyen bencil Avrupalı, Türkiye'de "demokrasi ve insan hakları" için avuç avuç para dağıtmaktadır. Avrupa Birliği'nin "proje" yaptırarak dağıttığı paralar, sendikaların AB emperyalizminin istediği doğrultuda hareket etmesinin en önemli nedenidir.

Sendikalar içinde Avrupa Birliği'nden "proje" adı altında para alan ilk örgüt, DİSK'tir. 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, yabancı devletlerden ve Türkiye'nin üyesi bulunmadığı uluslararası örgütlerden para almayı Bakanlar Kurulu'nun ön iznine bağlamıştı. DİSK bu yasağı da çiğneyerek, 1996-1997 yıllarında Avrupa Birliği'nden 150 bin Euro para aldı. Acemilikten olsa gerek, bu parayı kendi muhasebe kayıtlarına da geçirdi.

DİSK'in 2000 yılında toplanan 11. Genel Kurulu'na sunulan Çalışma Raporu'nda da "Yurt dışından gelen proje karşılığı" başlığı altında gelir kaydedilen bir para vardır. Bu paranın 150 bin Euro olduğu bilinmektedir. 15.9.1997–30.6.2000 döneminde DİSK'in aidat gelirleri 317,2 milyar lira iken, içinde proje gelirlerinin yer aldığı "diğer gelirler" 143 milyar liraydı.

DİSK, *Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa İnisyatifi* isimli bir yapılanma (European Initiative for Democracy and Human Rights) aracılığıyla da Avrupa Komisyonu'ndan 550.128 Euro hibe aldı. Proje numarası DDH/2001/0177'dir. 2004 yılı Ocak ayında başlayarak 31 ay süren projenin toplam maliyeti ise 704.078 Euro'dur.

DİSK ayrıca gerek ülke içindeki bazı kuruluşlarla, gerek de Avrupa Sendikalar Konfederasyonu aracılığıyla alınmış AB projelerinde yer aldı.

Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa İnisyatifi kapsamında DİSK üyesi Dev Maden-Sen de Avrupa Komisyonu'ndan 83.189 Euro hibe aldı. 2006 yılı Mayıs ayında başlayan ve 18 ay süren projenin toplam maliyeti ise 123.606 Euro idi (Proje numarası DDH/2004/085-345). Dev Maden-Sen ayrıca Avrupa Birliği'nin Türkiye İş Kurumu aracılığıyla gerçekleştirdiği projeler yoluyla Avrupa'dan 141.950 Euro'luk bir hibe-bağış aldı (Proje numarası TR0205.01-02/140).

Türk-İş ilk başlarda Avrupa Birliği'nden para almadı. Ancak daha sonraki yıllarda "projecilik" çekici geldi ve Türk-İş de AB emperyalistlerinden doğrudan veya dolaylı yollardan para almaya başladı. Türk-İş, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu aracılığıyla alınan 3,5 milyon Euro'luk projede yer aldı. Türk-İş, mesleki eğitim alanında da Avrupa Birliği kaynaklarının kullanıldığı projelere katıldı. Ayrıca, Türk-İş'e bağlı Deri-İş (65.460 Euro) ve Tekgıda-İş (83.883 Euro) sendikaları ile Tekgıda-İş Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölge Şubesi (161.062 Euro) ve Demiryol-İş Sendikası Adapazarı Şubesi (107.887 Euro) de Avrupa Birliği'nden hibe-bağış aldılar.

HAK-İŞ ise AB emperyalistlerinden para alma konusunda bir tartışma bile yaşamadan, "projeciliğe" başladı. HAK-İŞ, 2 sosyal diyalog projesinden (proje numarası TR0403.05-03/028 ve 034) toplam 154.683 Euro aldı. HAK-İŞ ayrıca çeşitli belediyelerle de ortak olarak proje aldı ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu aracılığıyla pazarlanan 1 milyon Euro'luk ve 3,5 milyon Euro'luk projelere katıldı.

HAK-İŞ'e bağlı Hizmet-İş (298.519 Euro), Çelik-İş (70.874 Euro) ve Öziplik-İş (61.430 Euro) sendikaları da projeler aldılar. Hizmet-İş, bazı belediyelerle ortak proje işine girdi.

KESK 2001 yılında AB emperyalistlerinden Avrupa Sendikalar Konfederasyonu aracılığıyla alınan 1 milyon Euro'luk projeye dahil oldu. 2008 yılında ise 3,5 milyon Euro'luk projeye ilk başta katıldı; daha sonra gündeme gelen iç tartışmalardan sonra bu projeden çekildi.

Burada ilginç olan nokta, sendika üyesi kamu çalışanlarına hükümetin toplu görüşmeler sonucunda verdiği aylık 10 lirayı “sarı sendikacılık” olarak nitelendirenlerin, Avrupa Birliği’nden para almayı içlerine sindirebilmeleridir.

Türkiye Kamu-Sen Konfederasyonu, Avrupa Birliği’nden kaynak almadı. Ancak, bu konfederasyona bağlı Türk Eğitim-Sen 81.539 Euro'luk bir sosyal diyalog projesini üstlendi.

Memur-Sen ise Avrupa Birliği’nden 75.842 Euro'luk bir proje (Proje numarası TR0403.05-03/038) aldı.

Bu konfederasyonlara bağlı sendikaların bazıları da Avrupa Birliği’nden proje adı altında para aldılar.

Emperyalistlerin Türkiye sendikacılık hareketini etkileme kanallarından biri de tek tek devletlerin sendikalara doğrudan para yardımında bulunmasıdır. Örneğin, Hollanda devleti bazı sendikalara para verdi. DISK’e bağlı Dev.Maden-Sen, aldığı parayla, *Organik Tarım: Gelişimi ve İlkeleri* isimli bir kitap yayımladı.

Türkiye sendikacılık hareketini etkilemeye çalışan emperyalist odaklardan biri de George Soros tarafından kurulan Açık Toplum Enstitüsü’dür.

Gürcistan, Ukrayna ve Kırgızistan’daki darbelerde Soros’un rolü bilinmektedir. 2009 yılına kadar Soros’un Türkiye’deki doğrudan uzantısı, Açık Toplum Enstitüsü’yü. HAK-İŞ Genel Başkanı Salim Uslu, 2002-2004 döneminde bu kuruluşun danışma kurulu üyesiydi.

Bu örgüt, 2001-2004 döneminde ilişkin çalışmalarını *Kısacası, Mutlak ve Doğrular Dışında Farklı Olana Açık, Çoğulcu, Demokratik, Özgür Toplum* adı altında bir kitapta yayımladı.

Alman devletinin az gelişmiş ülkelere sızmada kullandığı araçların en ilginçlerinden biri, 1990 yılında kurulan Rosa Lüksemburg Vakfı’dır. Türkiye’deki bazı sendikalarla ve kurumlarla son yıllarda ilişkilerini yoğunlaştıran bu kuruluş tümüyle emperyalist Alman devleti tarafından finanse edilmektedir. Örneğin, bu kuruluşun 2007 yılındaki 17 milyon 323 bin Euro'luk toplam gelirinin 17 milyon 258 bin Euro'luk bölümünü Federal Alman devleti karşılamıştır. Alman devleti, bazı ülkelerdeki solcuları tuzağa düşürmek için, kendisine karşı silahlı ayaklanma başlatan bir komünistin bile adını ve itibarını kullanmaktan çekinmemektedir.

Emperyalist ülkelerin sendikal merkezleri, kendi işçi sınıflarının kısa vadeli sınıf çıkarları doğrultusunda hareket ederek, emperyalist sömürüyü desteklemekte ve emperyalistlerle işbirliği yapmaktadır. Bu işbirliğinin araçlarından biri, kendi devletlerinden aldıkları parayı, az gelişmiş ülkelerin sendikalarıyla gerçekleştirilen ortak etkinliklerde harcamaktır. Böylece, emperyalist bir devletin parası ve dayattığı politikalar, bir işçi örgütü aracılığıyla, iletilmektedir. Emperyalist ülkelerin sendikaları, bu alanda da emperyalist sömürünün devamı için aracılık yapmakta, emperyalizmi kamufle etmede veya gizlemede yardımcı olmaktadır.

Emperyalist ülkelerin sendikalarının “uluslararası dayanışma” adı altında kullandıkları paranın büyük bölümü, kendi devletlerinin veya Avrupa Birliği’nin parasıdır. Örneğin, Avusturya’daki sendikal merkez olan ÖGB’nin ve Danimarka’daki sendikal merkez olan LO/FTF’nin harcadığı paranın tümü, devlet parasıdır. Almanya’da DGB’nin yakın ortağı Friedrich Ebert Enstitüsü de tüm finansmanını Alman devletinden almaktadır. İngiltere’deki TUC’nin harcamalarının yüzde 88’i, İtalya’daki CGIL’in harcamalarının yüzde 60’ı devlet tarafından karşılanmaktadır. Sendikal merkezlerin az gelişmiş ülkelerde yardımda kullandıkları kaynakların İsveç’te yüzde 80’i, ABD’de yüzde 94’ü devlet kaynaklıdır. Diğer bir deyişle, bu sendikal merkezlerin uluslararası ilişkilerinde enternasyonalizm veya uluslararası dayanışma ruhu söz konusu değildir. Söz konusu olan, bu ülkelerin sendikal merkezlerinin kendi emperyalist devletlerinin amaçlarına hizmet etmesidir.

2001 yılında ETUC aracılığıyla kullanılan 1 milyon liralık Avrupa Birliği projesi, bu kaynağın alınmasının zararları-yararları konusunda bir tartışmaya yol açtı.

KESK yönetimi, yabancı bir devletten sağlanan parayla düzenlenmiş eğitim seminerine katılma konusundaki tartışmaları önlemek amacıyla, üye kitlesine yanlış bilgi verdi. *KESK’in Sesi Gazetesı*’nin 2002 yılı Ocak ayında yayınlanan 50. sayısında yer alan “ETUC ile Ortak Eğitim Projemiz Üzerine; Üyelerimiz Gibi Alçakgönüllü, Özgür ve Bağımsız” yazısında, **“projenin finansmanı ağırlıklı ETUC tarafından sağlanmaktadır”** denmekteydi. Bu bilgi, tümüyle gerçek dışıdır. Projenin finansmanı ağırlıklı Avrupa Birliği, diğer bir deyişle, emperyalist bir güç olan yeni ulusüstü devlet tarafından karşılandı.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC), 2008 yılında Avrupa Birliği'nden alınan 3,5 milyon Euro'luk bir projeye de aracılık etti.

"Sivil Toplum Diyaloğu–Ortak Çalışma Kültürü Aracılığıyla Avrupa Birliği ve Türkiye'den İşçilerin Biraraya Getirilmesi Projesi"nin (Proje Numarası TR 06 04 04) açılış toplantısı 21 Ekim 2008 günü Ankara'da yapıldı. 24 ay süreli bu projeye Türk-İş, DİSK ve HAK-İŞ katıldı. KESK bu projenin hazırlık çalışmalarına katıldı; ancak daha sonra yaşanan bazı iç tartışmaların ardından, projeden çekildi. KESK, ETUC Genel Sekreteri John Monks'a yazdığı mektupta, projenin uygulanmasına uygun ve verimli bir katkıda bulunamayacaklarını ve projenin verimliliğine ve etkinliğine olumsuz bir etki yapmaktan kaçındıkları için, projeden çekildiğini açıkladı.

Türkiye'deki konfederasyonlara bağlı bazı sendikalar, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na üye Avrupa İşkolu Federasyonlarına üyedir. Avrupa İşkolu Federasyonları da Avrupa Birliği'nden para alarak, Türkiye'deki üyeleriyle birlikte proje yürütmekte, Türkiye'deki sendikalara para aktarmada aracılık yapmaktadır.

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) ile bağlantılı Küresel Sendika Federasyonları'nın (GUF) bazıları ise Avrupa Birliği'nden para alarak, bu parayı Türkiye'deki üyeleriyle birlikte gerçekleştirdikleri projelerde kullanmaktadır. Küresel Sendika Federasyonları, bazı ülkelerin sendikalarının kendi devletlerinden aldıkları parayı kullanarak düzenledikleri etkinliklerde de yardımcı olmaktadır. Örneğin, Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu (PSI), İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (Sidas) İsveç'teki iki konfederasyona (LO ve TCO) verdiği devlet parasının, Türkiye'deki PSI üyesi sendikalarla ortak projelerde kullanılmasında destek vermektedir.

Emperyalist güçlerin ve özellikle Avrupa Birliği emperyalizminin Türkiye sendikacılık hareketinin en önemli örgütlerine aktardıkları paralar önemli miktarları bulmaktadır. Bu paraların yanı sıra, yurtdışı gezileri ve bazı başka alanlarda sağlanan olanaklar da, bazı sendikacıların ve sendikaların çeşitli konulardaki tavrının belirlenmesinde etkili olmaktadır.

Emperyalist Güçlerin Sendikacılık Hareketinin Politikaları Üzerindeki Etkileri

Türkiye'deki sendikaların çeşitli konulardaki tavırlarının belirlenmesinde çeşitli etmenler rol oynamaktadır. Üyelerin genel eğilim ve beklentileri bunların başında gelir. Ancak bazı konular, üyelerce yeterince önemsenmeyebilir.

Bu koşullarda, diğer etmenler ağır basar. Örneğin, bir sendikal örgütün Avrupa Birliği'ne ilişkin tavrı, üyelerin çoğunun öncelik verdiği bir konu değildir. Sendika yönetiminin Avrupa Birliği'ni emperyalist olarak nitelendirip ona karşı tavrı alması veya Avrupa Birliği'ni demokrasinin ve insan haklarının beşiği kabul edip, ona destek vermesi, genellikle başka etmenlerin etkisiyle belirlenir.

Bu "başka etmenler" arasında devletle, hükümetle ve siyasal partilerle ilişkiler olduğu kadar, emperyalistlerin parası ve sağladıkları diğer olanaklar da bulunmaktadır.

ABD'nin 1990'lı yılların başlarından itibaren Türkiye sendikacılık hareketini etkilemek için ciddi bir çaba göstermemesinin birkaç nedeni olabilir.

Bir neden, Türkiye'de özellikle son yıllarda ABD emperyalizmine ve Büyük Ortadoğu Projesi'ne karşı oluşan güçlü tavrı olabilir. Özellikle 2003 yılında başlayan Irak saldırısı sonrasında, bu tavrı ABD'nin bazı girişimlerini boşa çıkardı.

Diğer bir neden, ABD'nin Türkiye'ye yönelik planlarında, iyice zayıflayacağını düşündüğü sendikacılık hareketine yer bulunmaması olabilir.

Belki de sendikaları yönlendirme konusunda Avrupa Birliği ile bir işbölümü söz konusudur. "Demokrasi ve insan hakları" maskeli AB emperyalizminin, Türkiye'de daha rahat çalışması ABD'nin işini kolaylaştırmış olabilir.

Ancak ABD, el altından bazı kuruluşlara para vermeyi sürdürmektedir. Soros'un faaliyetleri ve ABD büyükelçiliğinin dağıttığı paralar bu çerçevede ele alınabilir.

Emperyalist güçlerden alınan paraların sendikacılık hareketi üzerindeki önemli etkilerinden biri, yolsuzlukları artırmasıdır.

Projelerde alınan paralar, genellikle sendikaların denetim organlarının denetimlerinin dışındadır. Bazı sendikalar acemiliklerinde proje paralarını sendika hesabına kattılar, genel

kurula sunulan çalışma raporlarında gösterdiler. Ancak daha sonra deneyim kazandıkça bu uygulamadan vazgeçtiler. Sendikaların denetleme organları (denetleme kurulu ve genel kurul) genellikle iyi çalışmaz; ancak yine de proje hesaplarının bu denetimin dışında kalması, yolsuzluk eğilimlerini güçlendirir.

Projeler projeyi verenlerin ve Türkiye'deki bazı kurumların denetimine açıktır. Ancak Türkiye'de muhasebecilerin ve mali müşavirlerin bir bölümünün uzmanlık alanı, gerekli belgeleri yasalara uygun olarak hazırlamaktır.

Bu tür projelerin birinde bir kamu çalışanları sendikası genel başkanı çeşitli masrafları yüksek göstererek sendika için bir araç satın aldı.

Bir projede, çalışan kişilere ödendiği belirtilen aylık, gerçekte ödenen aylığın üstündeydi ve aradaki fark bazı kişilerin cebine gitti.

Bir projede çalışan uzmanların çalışma süreleri gerçekte olduğundan çok daha fazla gösterildi ve aradaki fark, projenin yabancı ortağı ile Türk ortağı arasında uygun oranlarda paylaşıldı.

Bazı projelerde çalıştırıldığı belirtilen kişiler, gerçekte o projeyi yürüten kurumun çalışanıydı ve proje süresinde aylıkları projeden ödendi.

Bazı projelerde yaptırılmamış hizmetler ve alınmamış mallar karşılığında (katma değer vergisi ödenerek) fatura alındı.

Bir proje kapsamında satın alınan yeni ekipman, bir kurumun yöneticisinin işyerine giderken, o işyerindeki eski ekipman projede kullanıldı. Bir başka projede ise kurumun kullanacağı ekipmanlar proje giderlerinden satın alındı.

Bazı projeler ise, kurum yöneticilerinin istediği kişilere ülke içinde güzel yerlerde toplantı ve hatta yurtdışı gezi olanağı sağlamasında kullanıldı.

Özetle; bu projelerin emperyalistlere yararı oldu; ancak ülkemizdeki yararı, ilgili kurumlardan çok, bu kurumların yöneticilerineydi. Bu projelerin sağladığı bazı olanaklar ise özellikle bazı sendikalardaki yolsuzluk ve kişisel çıkar sağlama eğilimlerini pekiştirdi. Bu da, Türkiye sendikacılık hareketinin zayıflatılmasında kullanıldı.

Yabancı devletlerden ve özellikle Avrupa Birliği'nden alınan paralar ve sağlanan çeşitli çıkarlar, bazı sendikaların bazı alanlardaki tavırlarının belirlenmesinde etkili oldu.

Avrupa Birliği'nden sağlanan menfaatlerin bir sonucu, AB'ye karşı takınılan olumlu tavidir.

Türk-İş 12 Eylül öncesinde ve 1980-1992 döneminde Avrupa Birliği'ne sıcak bir yaklaşıma sahipti. Bu tavır, bir maddi çıkar ilişkisine dayanmıyordu. Türk-İş'te hakim olan anti-komünist çizginin doğal uzantısıydı.

Türk-İş, özellikle 1995 yılındaki gümrük birliği tartışmalarından itibaren Türkiye'nin Avrupa ile ilişkilerini sorgulamaya başladı. Türk-İş, Avrupa Birliği'nden para almadığı bu dönemde Avrupa Birliği'ne karşı eleştirel bir tavır takınabiliyordu.

DİSK, 1980 öncesinde Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu veya Ortak Pazar'ı emperyalist bir merkez olarak suçlardı. DİSK o tarihlere ABD'den de, Avrupa ülkelerinden de doğrudan veya dolaylı yollardan para almazdı; para alanları (haklı olarak) sert biçimde eleştirirdi ve ihanetle suçlardı.

Avrupa Birliği'nden 1990'lı yıllardan itibaren doğrudan veya dolaylı yollardan para alan DİSK ise, artık Avrupa Birliği'ni emperyalist bir güç olarak suçlamaktan vazgeçmiştir.

DİSK, "sermayenin Avrupası yerine emeğin Avrupası"ni savunduğunu belirtmektedir. Ancak bugünkü Avrupa, nüfusunun yaklaşık yüzde 90'ını oluşturan işçi sınıflarının demokratik süreçlerle biçimlendirdiği ve yönettiği Avrupa'dır; emperyalist sömürüye dayalı, "sermayenin ve emeğin Avrupası"dır. Avrupa Birliği ülkelerinde "demokrasi" vardır ve deneyimli Avrupa işçi sınıfları aptal veya aldatılmış değildir. Avrupa işçi sınıfları, çok bilinçli bir biçimde emperyalist sömürüyü desteklemekte, emperyalist sömürden pay almakta ve bu nedenle de "sermayenin Avrupası"na sahip çıkmaktadırlar.

KESK'in Avrupa Birliği'ne yaklaşımı, Lami Özgen'in genel başkanlığına kadar genellikle sınıfsal perspektiften oldu; ancak zaman zaman Kürt milliyetçilerinden etkilendi. Özellikle Lami Özgen'in genel başkanlığı döneminde ABD ve AB emperyalizmine açıkça karşı çıkış sona erdi.

HAK-İŞ, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile yakın ilişki içinde olmasını istemekte, Avrupa Birliği'nin emperyalist bir güç merkezi olduğu düşüncesine karşı çıkmaktadır.

MEMUR-SEN de AB yandaşı bir çizgi izlemektedir.

Avrupa Birliği'yle yakın ilişkilerin Türkiye sendikacılık hareketi tarihinde yol açtığı kirli bir sayfa, Türkiye'de sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin ihlalleri Avrupa Birliği'ne şikayet etmektedir.

Avrupa Birliği bir uluslararası örgüt değildir, ülkelerin üye bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütü'nden tümüyle farklı bir yapıdır; bir yeni devlet girişimidir. Avrupa Birliği'nin amacı ve izlediği yol, Amerika Birleşik Devletleri gibi Avrupa Birleşik Devletleri'ni kurmaktır.

Bir ülkenin sendikacılarının kendi ülkelerini bir başka devlete şikayet etmeleri, hele hele ülkenin bağımsızlığını ve böylece demokrasiyi tahrip eden emperyalist bir devletten sendikal haklar konusunda medet ummaları, sendikacılık tarihimizin kirli sayfalarından biridir.

Türkiye'deki sendikal hak ihlallerini ABD'ye şikayet etmekle, Avrupa Birliği'ne şikayet etmek arasında hiçbir fark yoktur.

Avrupa Komisyonu'nun genişlemeden sorumlu üyesi Komiser Verheugen 9 Eylül 2004 günü Süleyman Çelebi, Sami Evren, Salih Kılıç ve Salim Uslu ile bir toplantı yaptı. 10 Eylül 2004 tarihli *Evrensel Gazetes*'nde bu haberin başlığı şöyleydi: "Sendikacılar, AB için çıkan yasaları AB'nin komiserine şikayet ettiler, Verheugen'e yakındılar." *Evrensel*'de yazılanlara göre, toplantıda DİSK Genel Başkanı Süleyman Çelebi, çalışma hayatını iyileştirici düzenlemelerin yapılmadığını söyledi. Çalışma hayatı önünde engel olarak hâlâ 12 Eylül hukukunun bulunduğunu Verheugen'e ifade ettiklerini dile getiren Çelebi, "Verheugen, örgütlenme özgürlüğü önündeki engellerin kaldırılmasını istiyor; çalışma hayatının iyileştirilmesini hükümetten isteyecek; ben görüşmeden açıkçası memnunum," dedi. KESK Genel Başkanı Sami Evren de, görüşmede Eğitim-Sen'in kapatılması davasını gündeme getirdiklerini, Verheugen'in, "bu konuda yanlarında olduklarını" ifade ettiğini belirtti.

Bu şikayetlerin bir örneği de Türk-İş'te yaşandı. Türk-İş Genel Sekreteri ve Tekgıda-İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Türkel, 23 Temmuz 2008 tarihinde Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu yetkililerine birer mektup gönderdi. Mustafa Türkel, bu mektuplarda, "iktidar partisinin uyarılmasını ve sendikalara destek verilmesini" talep etti.

Avrupa Birliği emperyalizminden sağlanan menfaatlerin diğer bir sonucu, "sosyal diyalog" anlayışı ve "sosyal ortak" kavramıdır.

Bu konuda sınıflar arasındaki işbirliğini başından itibaren savunan sendikal merkezlere bir eleştiri yöneltmek haksızlık olur. Ancak, sınıf mücadelesi anlayışıyla kurulan DİSK'in, Avrupa Birliği'nden para alabilmek için "sosyal diyalog," "sosyal ortak" ve "sosyal partner" gibi kavramları benimsemesi, hazmedilmesi zor bir durumdur. Bu tavrın bir örneği, DİSK, KESK, HAK-İŞ tarafından oluşturulan Türkiye-AB Sendikal Koordinasyon Komisyonu'nun 2003 yılında yayımladığı "Avrupa Birliği ve Sosyal Partnerleri" kitabıdır (Yay.No.5, 102 s.). Diğer bir örnek, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı aracılığıyla dağıtılan "sosyal diyalog" projeleridir.

Avrupa Birliği'nden sağlanan menfaatlerin diğer bir sonucu, Türkiye'de etnik kimliği öne çıkarıcı girişimlere verilen destektir.

Bu çizgideki örgütlerin birinde, Avrupa Birliği'nden alınan paralar değil, örgüt içi dengeler bu tavırda belirleyicidir. Diğer bir örgütte, örgüt içinden böyle bir talep yoktur; bu tavrın ortaya çıkmasında Avrupa Birliği ile olan ilişkiler belirleyicidir. Bir başka örgütün utangaç tavrında ise hem AB ile ilişkiler, hem de sınıf ve ulus kimliği yerine ümmet kimliğinin önemli kabul edilmesi belirleyici olmuştur.

Avrupa Birliği'nden sağlanan menfaatlerin diğer bir sonucu, Kıbrıs konusunda emperyalistlerin tezlerinin desteklenmesidir.

Avrupa Birliği'nden sağlanan menfaatlerin diğer bir ürünü, yerelleşme konusunda gösterilen eğilimdir. Yerelleşmeyi savunan bir örgüt bunu ağırlıklı olarak Avrupa Birliği ile ilişkiler nedeniyle yapmaktadır. Bir başka örgüt, hem Avrupa'ya yaranmak, hem de sınıf ve ulus kimliği yerine ümmet kimliğini önemseydiği için bu çizgiyi savunmaktadır. Bir örgüt ise Kürt milliyetçilerinin etkisi nedeniyle bu çizgidedir.

Avrupa Birliği'nden sağlanan menfaatlerin diğer bir ürünü, 2008 yılından itibaren yaşanan krize ilişkin değerlendirmelerde ortaya çıkmaktadır. Türk-İş, DİSK ve KESK'in 15 Şubat 2009 tarihinde İstanbul'da Kadıköy Meydanı'nda gerçekleştirdiği mitinge çağrı bildirisinde de, üç

örgütün genel başkanlarının mitingde yaptıkları konuşmalarda da “emperyalizm” kavramı yoktu.

Emperyalist güçlerin sözde Ermeni soykırımı iftiralalarına karşı bazı sendikal örgütlerin sessiz ve duyarsız kalması, bazılarının bu konuda açık tavır takınmadan konuyu tarihçilere havale etmesi, Avrupa Birliği ve onların ortağı Avrupa sendikaları ile iyi ilişkileri bozmama ve akan Euroları aksatmama çabasının ürünü olsa gerektir.

Türkiye sendikacılık hareketi, 1991 yılında Türkiye'nin Körfez Savaşı'na sokulmasına karşı çıkmıştı. Aynı tavır 2003 yılında Amerikan askerlerinin Türkiye'ye yerleştirilmesi ve ABD'nin Türkiye'yi üs olarak kullanarak Irak'a saldırması konusunda da yinelendi. Sendikalar, savaşa karşı çıktılar. Ancak bu tavrın Avrupa Birliği'nde hakim olan tavrıla çelişmediğine de dikkat çekmek gerekmektedir.

Sonuç

Türkiye'nin, emperyalist güçlerin saldırısı altındayken derin bir ekonomik kriz yaşadığı koşullarda, Türkiye sendikacılık hareketinin emperyalistlerle ilişkileri son derece önemlidir.

İstiklal Savaşı yıllarında İstanbul sendikaları bu açıdan sınıfta kaldı. Sendikaların bir bölümü, İngiliz işgal kuvvetleriyle işbirliği yaparak, ihanet etti. Ancak bu tarihte işçi sınıfı zayıftı, bu ihanet, savaşın sonucunu etkilemedi.

1950'li yıllarda ABD'nin Türkiye sendikalarına para aktarımı, devletin, hükümetlerin ve siyasal partilerin Amerikancı bir politika izlediği koşullarda, önemli bir etki yaratmadı. Sendikalar da Amerikancı bir çizgi izledi; ancak bunu yaparken kendi üyelerinin ve bir bütün olarak işçi sınıfının kısa vadeli çıkarlarına zarar vermedi. Kapitalizmin Altın Çağı'nın olanakları, işçiler lehine kullanıldı.

1962-1972 döneminde Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet politikası ABD'ye olan bağımlılığını azaltırken, emperyalistlerin paraları, Türk-İş'in katı Amerikancı politikasının güçlenerek sürmesine yol açtı. Kapitalizmin Altın Çağı'nın koşulları ve dönemin uluslararası işbölümünün niteliği, işçilerin kısa vadeli çıkarlarının bu teslimiyetten zarar görmesini önledi.

1972-1980 döneminde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ve hükümetlerin dış politikada bağımsız bir çizgi izleme çabaları yoğunlaştı. Ancak Türk-İş üzerindeki Amerikan etkisi artarak sürdü. Emperyalizmin sağladığı menfaatler, Türk-İş'in kendisini Soğuk Savaş'ın tarafı olarak görmesine yol açtı. Dönemin uluslararası işbölümü, Amerikan etkisinin sendikal mücadeleye zarar vermesini önledi.

1980-1992 döneminde emperyalizmin sendikacılık hareketi üzerindeki etkisi azaldı. Emperyalizmin istediği sonuca, fazla ABD parası harcanmasına gerek kalmadan, askeri yönetimin ve ardından ANAP'ın emek karşıtı baskıcı politikalarıyla ulaşıldı. Askeri darbe sonrasında işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi 5-6 yıllık bir teslimiyet yaşadı ve emperyalistlerin müdahalesine bile gerek bırakmadı. Darbecilerin ve ANAP'ın uyguladığı politikalar, yeni uluslararası işbölümünün gerektirdiği ucuz işgücünü Türkiye'de yarattı. Ancak, uygulanan politikaların yol açtığı yoksulluğun işçi sınıfı saflarında neden olduğu bilinç patlaması, emperyalistlerin karşı çabalarına rağmen, Bahar Eylemleri ve ardından gelen grev-direnış dalgası biçiminde somutlandı.

1992-2013 döneminde ise emperyalizmin etkisi hızlı bir biçimde yükseldi. AB emperyalizminin alternatif bir güç odağı olma çabaları 1992 yılından itibaren yoğunlaştı. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, kendisine emperyalist güçlerce dayatılan taşeronluk görevini reddetmesi, sendikalar üzerindeki hesapları daha da güçlendirdi. Avrupa Birliği emperyalizmi, Türkiye sendikacılık hareketini etkilemek amacıyla, ciddi biçimde maddi kaynak aktarımına başladı. Emperyalizm, Türkiye'yi ucuz işgücü kaynağı olarak kullanma çabasını hayata geçirmek için, ulusumuzu ve işçi sınıfımızı etnik kimlik ve dini inanç temelinde bölme ve “sosyal diyalog” adı altında teslimiyete ikna etme çabalarını yoğunlaştırdı. Ayrıca, verdiği paralarla, sendikacılık hareketinin (Türkiye'nin haklı olduğu bazı konularda) bölünmesine de neden oldu.

Bugün Türkiye sendikacılık hareketi yaşamsal bir karar vermek durumundadır.

Emperyalist güçlerden para alarak ve başka menfaatler sağlayarak, ulusal çıkarlarımıza ve sınıf çıkarlarına karşı bir tavır benimserse, Türkiye'nin ve işçi sınıfının geleceğini tehlikeye atacaktır.

Emperyalizme karşı açık tavır alır ve mücadele ederse, hem kendisini kurtaracak, hem de ülkemizin kurtulmasına büyük katkıda bulunacaktır.

Ancak tarihin bize öğrettiği bir gerçek vardır.

Dağıtılan paralar hayatın dayatmasını önleyemez. Hayat, mücadeleyi zorladığında ya emperyalizmle uzlaşmış olanlar tavırlarını değiştirir, ya da kendileri değiştirilir. Benzer bir süreç 1989 Bahar Eylemleri sonrasında Türk-İş'te yaşanmıştı; günümüzde yeniden yaşanacaktır. Emperyalist güçlerin paraları ve sağladıkları diğer maddi-manevi çıkarlar, Türkiye'yi kurtarmaktan başka kurtuluş yolu olmayan Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketini engelleyemeyecektir.